

Istanbul Art News

TÜRKİYE'NİN SANAT VE KÜLTÜR GAZETESİ

IAN.PIYASA | IAN.CHRONICLE | İSTANBUL BIENALİ

NİSAN, 2017 | N°41 | www.istanbulartnews.com | 10 TL

HABER

Duvarların ardında yıkılan tarihimiz

Galataport'un inşaat sürecinin başlamasıyla birlikte, İstanbul'un en değerli kentsel alanlarından Karaköy-Tophane aksı üzerinde tarihi yapıları ardı ardına yıkılıyor. Kapalı devre sürdürülen projeye ilgili bilinmezlik artarak devam ediyor. Bülke Uras, geçen ay yayımladığımız yazısında Galataport Projesi ve Paket Postanesi'ni ele aldı, postanenin yıkılıp sadece dört duvarının ayakta kaldığını duyurdu. Uras'ın bu yazısı sonrasında Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi de tescilli binaların yıkımına dair basın toplantısı düzenledi. Ardından Salıhapazı Lıman İşletmeciliği ve Yatırımları A.Ş.'nin yaptığı Galataport'la ilgili açıklama ise projeye dair pek çok soruyu yanıtlamıyor, üstelik yeni soruları beraberinde getiriyor. Uras, bu kez projeye ilgili yanıtlanmayan soruların peşine düşüyor. (Sayfa 9)

SÖYLEŞİ

Yeni mekanda yeni sergi

Art On İstanbul, Tepebaşı Hanif Binası'ndaki yeni yerinde Mithat Sen'in "İstif" sergisiyle açıldı. 30 Nisan'a kadar süreceği olan sergi Sen'in galeri mekânına özel gerçekleştirildiği "Yıldız Sistemine Dair" adlı yerleştirmesini, "İstif" serisinden bugüne dek görülmemiş işlerini ve yeni üretimlerini bir araya getiriyor. Mithat Sen'in 20'ye yakın çalışmasından oluşan "İstif", sanatçının form, malzemeyle, mekânla, renkle ve ışıkla -bugününde ve geçmişinde- kurduğu ilişkiye dair toplu bir bakış sunuyor. (Sayfa 16)

SERGI

Zaman ve varoluşa dair

Ali Kazma'nın kişisel sergisi "Çay Saati", sanatçının çekimleri Paşabahçe Cam Fabrikası'nda gerçekleştirildiği, senkronize ilerleyen üç kanallı videosundan oluşuyor. Mekân soyutlamasının ön plana çıktığı "Çay Saati"nde izleyici, Kazma'nın, cam fabrikasındaki üretim sürecini sekiz dakikaya sığdırdığı sahrane görüntüleriyle karşılaşıyor. Sergi, sanatçının gelecek işlerine dair merak ve heyecan uyandırıyor. (Sayfa 28)

Yerli mimarın adı yok

Arka arkaya açılması planlanan özel müzelerin her birinde yabancı 'star' mimarların imzası görülüyor. Bu tercihin nedenini ve yaratacağı sonuçları, mimarlık dünyasının önemli isimleriyle masaya yatırdık; enine boyuna konuştuk...

HEVAL ZELİHA YÜKSEL
hevalzelihauco@gmail.com

Türkiye sanat dünyası son dönemde arka arkaya açılması planlanan özel müze projeleriyle dikkat çekiyor: İstanbul Modern'in yeni yapısı için Renzo Piano ile anlaştığı konuşuluyor. Çetindoğan ailesinin müzesini Zaha Hadid'in tasarladığı açıklanmıştı. Vehbi Koç Vakfı'nın müzesi ARTER'in mimari tasarımı Grimshaw Architects tarafından yapıldı. Erol Tabanca'nın, modern sanat müzesinin tasarımını ise Kengo Kuma gerçekleştirdi. Gerçekleştirilemeyen önemli bir projenin arkasında ise Frank Gehry vardı. Buna ve İnan Kırac Vakfı, Gehry'ye Tepebaşı'nda yapılacak üzere müze projesi ismarlamıştı. Yani, Renzo Piano, Zaha Hadid, Frank Gehry ve Kengo Kuma gibi dünya mimarlığının star isimlerine ait star projeler gündemde. Esasen bu durum, bir soru veya bir sorun olmayabilir ama değerli koleksiyonlara sahip, ülkenin

önde gelen yatırımcılarının, müze yapma sürecini yerli tasarımcıyla değil de yabancı tasarımcıyla götürdüklerine dair bir sonuç ortaya koyuyor. Pekli özellikle özel müzelerde neden yabancı ve star mimarlarla çalışılıyor? Kimi mimarlar, bazı özel müze yapılarının Türkiye'li mimarlar tarafından tasarlanmıyor oluşunu sorunsallaştırmayı anlamlı bulmuyor. Kimileri ise Murat Tabanlıoğlu gibi, "Projenin zamanla sınırlanmış koşullarında misafir mimar, o 'yer'i ne kadar içselleştirebilir" sorusunu soruyor; özellikle yabancı mimarlarla çalışılmasındaki yanlışlıklara dikkat çekiyor. Tabii ki Nevzat Sayın'ın da dediği gibi "Pasaporta bakarak mimarlık hizmeti alınmamalı". Fakat nasıl ki sanat ve sanatçı desteklenmeden görünür olamazsa, Türkiye'li mimarların, bu coğrafyada üretmelerinin de desteklenmesi önemli. Tüm bunları Emre Arolat, Murat Tabanlıoğlu, Nevzat Sayın, Selçuk Avcı, Alper Derinboğaz, Ermiş Uçar, Cem Soruç ve Korhan Güntaş'la konuştuk... (Sayfa 12-14)

SAHA'ya takılanlar

3. Martın Bienali

RAŞİT MUTLU
rasit@mutlu.info.tr

2011 yılında dokuz üye tarafından kurulan SAHA Derneği, misyonunda da belirtildiği üzere "Türkiye çağdaş sanatının tanıtımını ve bilinirliğini artırma amaçlı" ve bu doğrultuda ki projelere karşılıksız destek veriyor. Fakat kurulduğu yıldan bu yana kesintisiz olarak faaliyetlerini sürdüren derneğin, desteklediği projeleri, sanatçılara

sanatçıya kaç kez destek verildiği, kimlere hangi sıklıkla destek verildiği ve son olarak hangi sergilere/etkinliklere destek verildiği.

İstatistiklere bakıldığında, bugüne kadar SAHA'dan bir sanatçının 10'dan fazla; beş sanatçı / küratörün beşten fazla ve 15 sanatçının üçten fazla eser üretimi, sergi ya da eğitim katılım desteği aldığı görülüyor. Desteğin yalnızca büyük etkinliklere verildiği eleştirisiyle ilgili olarak SAHA, derneğin uluslararası bilinirliği arttıkça

Michelangelo Pistoletto, "Adanın Sırtı". 1. Uluslararası İstanbul Çağdaş Sanat Sergisi, 1987. Fotoğraf: Sakir Ezenaçar

Türkiye güncel sanatının vakanüvisi

Bu yıl 16 Eylül-12 Kasım tarihleri arasında, Elmgreen & Dragset küratörlüğünde, "İyi Bir Komşu" teması altında 15.'si düzenlenecek olan İstanbul Bienali, 30. yaşını kutluyor. İki 1987'de Beral Madra'nın genel koordinatörlüğünde gerçekleştirilen İstanbul Bienali, hep Türkiye güncel sanatının taşıyıcısı, yol açıcısı, tanıtıcısı oldu.

Bugüne değin Vasfi Korkun'dan René Block'a, Rosa Martínez'den Paolo Colombo'ya, Dan Cameron'dan Hou Hanru'ya değin pek çok önemli isim küratörlüğünü üstlendiği bienalin gerçekleştiği 30 yılda gerek Türkiye güncel sanat dünyasında gerek İstanbul'da pek çok dönüşüm, değişim yaşandı. İstanbul bienallerinin öncelikli başarısı, geniş bir yerel çevreye, uluslararası sanatın öncü sanatçılarına ve eserlerine tanıtım oldu. '70'lerden hatta '60'lı yıllardan beri kavramsal sanat örnekleri veren kimi Türkiye'li sanatçıların görünürlüğünü artırması da önemli et-

kilerinden biriydi. Öte yandan dünya sanatı, 1987'den bugüne, Türkiye güncel sanatı hakkında öğrendiği hemen her şeyi İstanbul bienalleri referansıyla öğrendi, ana fikirlerini hep buradan çattı.

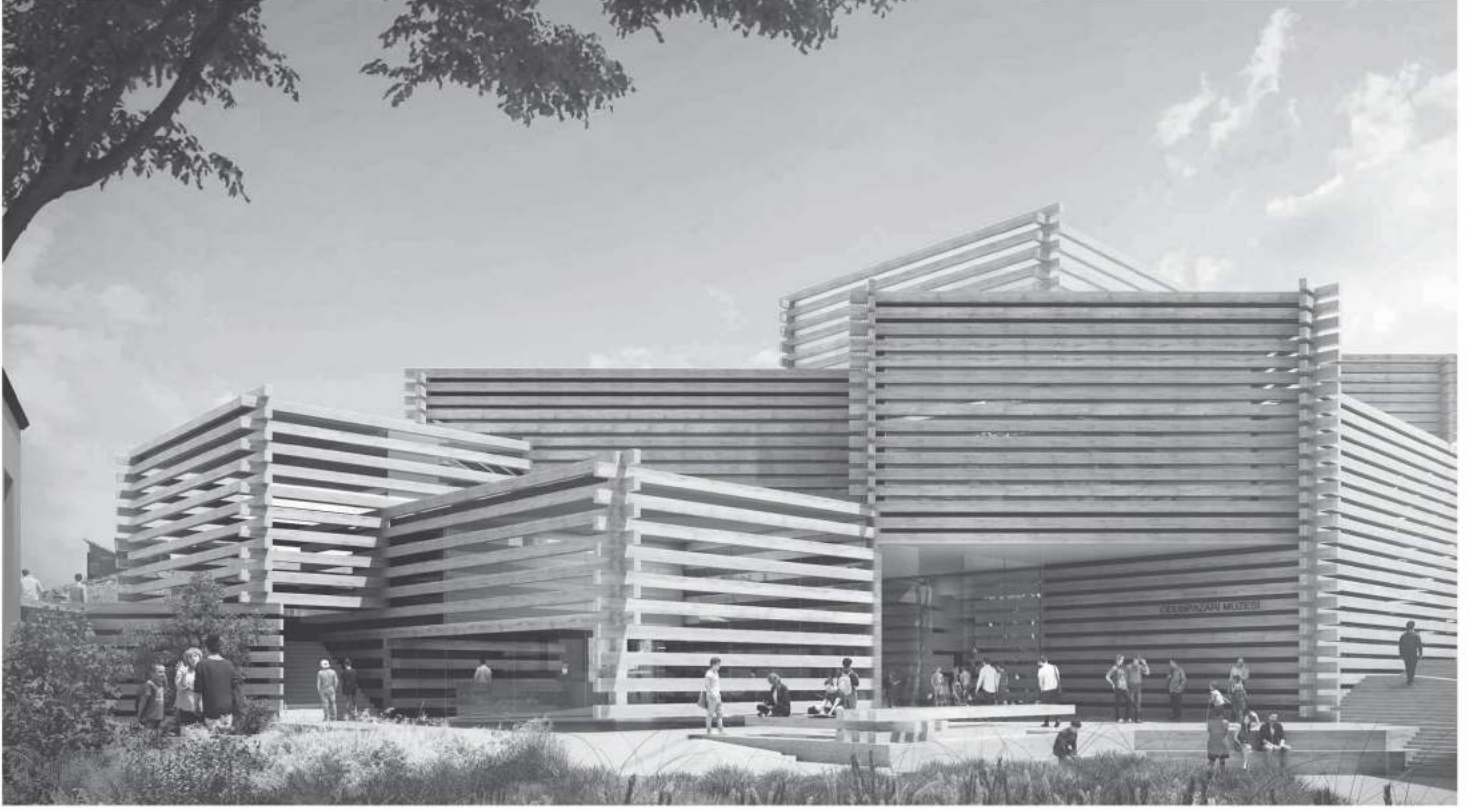
İstanbul'u dünya güncel sanat haritasında önemli bir noktaya taşıyan bienali geçmişten bugüne ele aldı. Süreyya Evren kapsamlı yazısında İstanbul Bienali'nin 30 yıl boyunca Türkiye güncel sanatına katkılarını ele aldı. Kesver Güler İstanbul bienallerinde izlediğimiz Türkiye'den performansları, performans ve katılımcı projeleri bir araya getirdi. İdil Deniz Türkmen, İstanbul Bienali'yle büyüyen bir kusağın temsilcisi olarak, bienalin kendi hayatında nasıl bir öneme sahip olduğunu kaleme döktü. İstanbul Bienali'nin geçmişini, İstanbul Kültür Sanat Vakfı ekibi, küratörler, sanatçılar, kültür-sanat insanları, yazarlar 'anılar eşliğinde' anlatılar. (Bienal özel eki)

Müzeciliğimizin hali pür melali

YASEMİN BAY
yasemin@istanbulartnews.com

Müzeler konusundaki çalışmalarında dikkat çeken Ali Artun'un yeni kitabı "Mümkün Olmayan Müze" İletişim Yayınları'na yayımlandı. Yazıları, kitapları ve editörlüğünü yürüttüğü "Sanat Hayat" dizisi kapsamındaki yayımlarla

miş gayet güzel. Şimdi tadilat gerekeceğiyle bu müzeler kapanıyor ve eserler korunmaları amacıyla özel bir müzeye emanet ediliyor. Koca İstanbul Üniversitesi isteseydi bu eserleri koruyamaz mıydı, üniversitenin sayısız yapılarından bir başkasında sergilemeyi sürdürdüler miydi? Kamusal müzelerimizin durumunun bir mazeret olamayacağına vurgulayan Artun, "Bu alandaki ye-

Kengo Kuma'nın tasarladığı müze

“Açık bir yarışma süreci gerekli”

SELÇUK AVCI

Uzun yıllar boyunca İngiltere'de bulunan ofisimizde İngiliz bir mimar olarak çalıştım. Daha sonra 2007 yılında İstanbul'da bir ofis kurduk ve son 10 yıldır aktif bir şekilde bu ülkede çalışıyorum. Ancak çalışmalarım tabii ki sadece bu ülkelye sınırlı değil. Projelerimizin birçoğu uluslararası düzlemde geliştiriliyor ve an itibarıyla Doğu Avrupa ve farklı konumlardaki projelerimizi gerçekleştirdiğimiz İngiltere ofisimizde yeniden aktif bir duruma eriştik. Bu bağlamda uluslararası projelere aşina durumdayız.

Özellikle bahsi geçen müze tasarımı konusıyla olan ilişkimiz hakkında daha fazla bilgi vermem gerekirse; Sanja (Jurca Avci) ile birlikte, müzeleri ve sergileri barındıran birçok tasarım projesinde yer aldığımız için bu konu doğal olarak kanımızda var. Artık aramızda olmayan üniversiteden hocam Profesör Michael Brown, müzelerin ve kütüphanelerin tasarımına nasıl yaklaşılması gerektiği hakkındaki ilk öğretici kitabı yazmıştı. Bu konu uzun yıllar boyunca, İngiltere ve Slovenya'daki müzelerin açtığı ödüllü proje başvurularıyla başlayan iş hayatının merkezini oluşturdu. Sanja, İngiltere, Slovenya ve son olarak Türkiye'de gerçekleştirilen pek çok serginin tasarımını yaptı. Güncel bir örnek vermem gerekirse geçtiğimiz günlerde tamamladığımız İstanbul Avrasya Tüneli projesinden bahsedebilirim. Yakın bir tarihte Ara Güler Müzesi'nin tasarımında yer almak için İstanbul'a davet edildik. Ancak bu, Türkiye'deki iş yükümüz için oldukça yeni bir gelişme. Aslında bu kapsamlı deneyimi burada iyi değerlendirmeyi ve gelecekte Türkiye'de gerçekleştirilecek birçok müze projesinde yer almayı çok isterdik. Ancak Türkiye'de bu konu dahilinde yeterli ilgiyi çekmek kolay bir iş değil ve bu da sizin bu konu hakkında sorduğunuz sorunun ana kaynağını oluşturuyor.

Dürist olmak gerekirse, 'başarılı' ya-

bancı mimarların Türkiye piyasasında yer edinmelerine karşı değilim. Yakın bir zaman önce biz de İngiltere'deki yabancı mimarlarla ilgili benzer bir soruylanma durumuyla karşı karşıya kaldık. İşverenler, özellikle kurumsal yönetim ve yerel yönetim organları, yabancı mimarlarla çalışma konusunda muhafazakar bir tutum sergiliyorlardı. Çok fazla kısıtlama ve yönetmelik vardı ve bu da, yabancı uyruklu kişilerin İngiltere'de çalışmalarını zorlaştıran bir ortam yaratıyordu. Sonra bazı şeyler değişti ve piyasa bir anda dünyanın dört bir yanındaki mimarlara açılmış oldu. Bu gelişme İngiltere'deki mimarlığın ve tasarımın kalitesini, derinliğini büyük oranda etkiledi. Bu da dünya genelinde fazla rekabet olmasına rağmen tüm dünyanın İngiliz mimarlarla açık bir konuma erişmesi anlamına geliyor ve ülke piyasasından çok daha geniş bir alanı kapsıyor. Kısacası, yalnızca yaşadığımız ülke yerine tüm dünyayı bir bütün olarak görmek, o ülkedeki mimarlığın kalitesi, derinliği üzerinde büyük bir etkiye sahip olacaktır ve bu Türkiye için de geçerli. Bu yüzden prensip olarak, karşılıklı olmak kaydıyla yabancı mimarların bu ülkede çalışmalarına karşı değilim. Türk mimarlar olarak bizim de sınırlarımızın dışına daha fazla çıkarak faaliyet göstermemiz gerekiyor.

Ancak tüm bunlar, birçok Türk mimarın işverenler tarafından Türkiye'deki potansiyel müze projelerine dahil edilmemesi nedeniyle açıklanamıyor. Bana kalırsa bahsettiğiniz projeler çoğunlukla özel müşterilere ait ve onların yerli mimarları seçmek gibi bir kısıtlamaları yok. Böylece tüm uluslararası platformları kendi seçim alanları gibi görebiliyorlar. İşverenlerin projelerine çok önem göstermeleri ve bu tarz yapıları tasarlamak için üst düzey uzmanlığa, uluslararası tanınırlığa sahip mimarlarla çalışmak istemeleri anlaşılabilir bir konu. Bu bağlamda İstanbul Modern, Kiraç, Sabancı ve Koç gibi referans noktaları olarak sunduğumuz tüm örnekler, uluslararası tanınırlığa sahip önemli mimarlarla çalışmak isteyen

özel vakıflara işaret ediyor. Açık konuşmak gerekirse müze tasarımı alanında uluslararası tanınırlığa sahip çok az sayıda Türk mimar var. Bence bu durum sorunun ana kaynağını oluşturuyor ancak elbette işverenlerin nitelikli Türk mimarlarla bu listelerde yer vermeleri için yeterli bir sebep değil.

Geçtiğimiz günlerde yayımlanan ve Türkiye'deki müze projeleriyle ilgili kapsamlı bir makaleye yer veren Art Unlimited Dergisi'ne (Nisan/Mart 2017, 40. Sayı) göz atığımızda, Türk mimarlar tarafından tasarlanan birçok müzeyi görebiliriz. Yalnızca İBB listesinde bile 16 müze projesi mevcut. Ancak bunlar çoğunlukla, Alper Derinboğaz'ın tasarladığı İstanbul Kent Müzesi ve Arolat Mimarlık tarafından tasarlanan İstanbul Resim ve Heykel Müzesi, Abdullah Gül Müze ve Kütüphanesi gibi kamu kuruluşlarından oluşuyor. Aynı İstanbul'daki birçok farklı müze için de geçerli. Bahsettiğim bu özgün örneklerin çoğu kamu kuruluşlarından oluşuyor. Bu kurumlar doğrudan yabancı bir mimarla anlaşmak istemiyorlar ancak bu yalnızca yabancı mimarların yerli mimarlara oranla zaman zaman beş kat fazla ücret talep etmesinden kaynaklanıyor. Bu istisnayı bozan bir örnek olarak, Türk mimarların da projeye tekliflerinde buldukları uluslararası bir yarışmanın sonucunda, Eisenman ve Aytac Mimarlık tarafından tasarlanmakta olan Yenikapı Müzesi'ni gösterebiliriz. Bahsettiğimiz işi başarıyla gerçekleştiren projeler arasında öne sürebileceğim en iyi örnek muhtemelen bu projedir. Belki ki bu karmaşık programa mükemmel bir biçimde ayak uydurabilen, aralarında genç ve tecrübeli mimarların da bulunduğu yerli mimarlar var. Bence özel vakıfların açık rekabet sistemini göz ardı etmeleri ve uluslararası düzlemde müze projesini kısa yoldan tanıtmak adına, kapalı bir sistem ile doğrudan ünlü yıldız mimarlarla anlaşmak istemeleri üzücü bir gelişme. Bizler gibi yerli ve uluslararası mimarların bu sürecin dışında bırakılmalarını haksızlık

olarak görüyorum.

Omer Yılmaz, önemli kamu kuruluşları ve özel kurumlar için tasarımcı seçme konusunda daha iyi bir yöntem bulmak adına bir tartışma ortamı yaratmayı görev edinmiş, Türkiye'deki belki de tek mimardır. Avrupa'da, AB kanunları gereği, kamu projeleri için mimarların seçim sürecini en azından bölge çapında rekabetçi bir süreç haline getirmek kanunen zorunlu tutulmuştur. Bu kanun İtalya'daki veya Almanya'daki yerli mimarların İngiltere'deki bir proje için yarışmaya katılabilmelerine olanak tanıyor. Aynı şekilde Fransız veya İspanyol mimarlar da Almanya'daki veya farklı bir bölgedeki proje yarışmasına katılabiliyor. Benim düşünceme göre kamu projesi veya özel projeler de dahil olmak üzere tüm yapı projeleri, mevcut seçenekler arasından en iyisini seçebilmemiz için bir çeşit rekabetçi süreç tabii tutulmak zorundadır. Bunun daha uzun bir süreç olacağına ve kişinin uğraşması gereken pek çok formalite ve kural olduğunun farkındayım ancak sonuç olarak bunun bir mimarı seçmek için en iyi yol olduğu görüşündeyim.

Özellikle müze projeleri dahilinde, müze alanında deneyimli kişilerin seçici kurulda yer almalarının yararlı olacağını düşünüyorum. Eğer bu mümkün değilse, iyi ile kötüyu ve deneyimli ile deneyimsizi ayırabilme uzmanlığına sahip bir yerli ve bir uluslararası danışmanın hazır bulunması gerekiyor. En nihayetinde bu yapı tipolojisinin bir konut projesi veya ticari projeden daha karmaşık ve değişken olduğu bir gerçek. Bu yüzden işin içine bilinmesi gereken çok sayıda teknik boyut giriyor. Ancak bu yine de, yetkin jüri üyelerinin seçildiği ve Türk olsun ya da olmasın bütün tecrübeli mimarların kapasitelerini gösterebileceği daha kapsamlı uluslararası bir seçim süreci üzerinden, işverenlerin iş için en uygun mimarı seçmelerini engellemiyor.

Yerli mimarların kasıtlı olarak davet edilmediği yarışmalar düzenleyen bazı işverenler olduğunun farkındayım. Bu-

rada isim vermek istemiyorum çünkü onlar zaten kendilerini biliyorlar ancak bana göre bu ülkede bahsi geçen, listelere girmeyi hak eden pek çok başarılı mimarın olduğu bu denli bariz iken böyle bir tavır oluşturulması gerçekten utanç verici. Bu kişileri yeniden düşünmeye ve özellikle müze tasarımı süreçleri için yapılan yarışmalarda kısa liste açmaya davet ediyorum. İstanbul Modern için konuşulan Renzo Piano yapısı ile ilgili hiçbir itirazım yok. Bana göre İstanbul'a büyük katkı sağlayacak. Ancak aldığım bazı duymalara göre bu yapıyla ilgili yerli bazı isimlerin dahil olduğu 'kapalı' bir yarışma süreci izlenmiş. Bu denli önemli bir proje, kapsamlı bir sürecin yürürlükte olduğunu görebilmemize adına, seçim sürecinin ilerleyiş şeklini ve sonradan duyurulan sonuçları bilmemiz için açık bir yarışma süreci gerektirir. Öte yandan bu seçim sürecinin açık ve güvenilir bir yaklaşımla ele alınması, tüm dünya genelinde yayımlanmasına vesile olacaktır ve yarışma sürecinin sonuçları uluslararası bir kitle tarafından takip edilecektir.

Örneğin Japon mimar Kengo Kuma, Polimeks'in Eskişehir Modern Sanat Müzesi'ni başarıyla tamamladığında, bu gelişme her yerde yayımlanacak ve Eskişehir daha yapı faaliyete geçmeden ismini dünyaya duyuracak. Grimshaw'nın Koç Çağdaş Sanat Müzesi projesi de böyle bir seçim sürecinden geçmişti. Hatta belki de bir önceki örnekten daha açık bir şekilde gerçekleşmişti. Sonuç olarak proje süreci açık bir şekilde işledi, herkes onun iyi bir proje olduğunun gördü ve yerli mimarlar da proje için davet edildiler, hünelerini gösterme şansını elde ettiler. Öte yandan Zaha Hadid'in müze projesi hâlâ bir sır olarak saklanıyor. En azından yapının neye benzeceği konusunda hiçbir fikrim yok. Beyoğlu'ndaki gizemli Gehry Müzesi için de aynı şey geçerli. Bu projelerin yayımlandığını gören biri oldu mu? İstanbul'un bunu hak ettiğini düşünüyorum. Türkiye bunu hak ediyor.